

העמותה למען חיות משק, חי-משק

הצעה ליחידת הוראה ופרוייקט:

תרנגולות מכלובים ללולי חופש

חשון תשע"ט, אוקטובר 2018

העמותה למען חיות משק, חי-משק

יחידת הוראה ופרויקט:
תרנגולות מכלובים ללולי חופש

כתיבה: אבי פנקס
עריכה: יפית בר-און
גרפיקה וטבלאות: תמר אטמזין
עיצוב השער: דפוס שלום

תודתנו לבתי-הספר, אשר פעילותם למען התרנגולות
שימשה בסיס לכתיבת יחידת הוראה זו:
בית-הספר לטבע, חברה וסביבה, תל-אביב והמורה יפית בר-און
בית-הספר תיכון אזורי באר טוביה והמורה נגה שמיר
בית-הספר מעלות משולם, רחובות והמורה ליאורה דרומר
בית-הספר נטעים, רמת-גן והמורה יוכי גבסון

לדפדוף מהיר מוצע לראות את הסעיפים הבאים:

עמוד	נושא
6	מטרות: בסיסית וראשית
8	תכנית הסדנה
10	רעיונות של תלמידים: בכתה ובבית-הספר
13	לולי חופש, ביצי חופש
28	מכתב להורים
29	שאלון מבוא
30	סרטונים
30	PERT

הקדמה

יחידת הוראה זו מיועדת למורה או למנחה החיצונית (בהמשך: "המורה"), בבואן להרצות על תרנגולות המטילות ביצים, בפני תלמידים בבתי-ספר יסודיים וחטיבות ביניים. 98% מהתרנגולות המטילות ביצים בישראל דחוסות בכלובים, ללא יכולת לזוז, מה שנחשב לאחת ההתעללויות הקשות ביותר בבעלי חיים. אם את קונה מארז אחד של 12 ביצי חופש פעם בשבועיים, את מצילה תרנגולת אחת מכלוב ומאפשרת העברתה ללול חופש. אם את מנחה בבית-ספר את הפרויקט "תרנגולות מכלובים ללולי חופש", את עשויה להציל עשרות ומאות תרנגולות מההתעללות הקשה בלולי סוללה, כפי שמוסבר בהמשך. בעמודים הבאים תמצאי את תכנית הפרויקט ושפע של חומרים שנוצרו ונוסו בבתי ספר יסודיים ובחטיבות ביניים. עמותת חי-משק תעמוד לרשותך בכל שאלה ובקשת עזרה ותשמח לקבל הערות, לשמוע על רעיונות שעולים בפגישות עם התלמידים ועל התקדמות הפרויקט. כתובת הדוא"ל של חי-משק: hai.meshek.il@gmail.com

תרומת החינוך להעברת תרנגולות מכלובים ללולי חופש

למה לולן ירצה לעבור ללול חופש?

לולן ירוויח מביצי חופש יותר מאשר מביצי כלובים. אולם הוא יעבור ללול חופש אך ורק אם יהיה משוכנע שיוכל למכור את כל הביצים מהלול שלו כביצי חופש. עלות החזקת התרנגולות בלול חופש גבוהה מהעלות בכלובים, לכן ביצי חופש יקרות יותר. אם הלולן לא יוכל למכור את כל הביצים כביצי חופש וימכור אותן במחיר של ביצי כלובים, ייגרמו לו הפסדים.

הצע וביקוש היום

נכון להיום הביקוש לביצי חופש נמוך מההיצע וחלק מביצי החופש נמכרות כביצי כלובים. במצב זה אף לולן לא יעבור ללול חופש! הגורם העיקרי לביקוש נמוך הוא חוסר מודעות של הקונים. גם המחיר הגבוה, במידה רבה ללא הצדקה, משפיע. אולם הניסיון מלמד שחלק מהקונים הנחשפים לנושא עובר לביצי חופש למרות המחיר הגבוה. מודעות צרכנית להתעללות בכלובים וקיומה של חלופה עשויים להגדיל את הביקוש בעשרות אחוזים ובכך לסייע למעבר ללולי חופש. מכאן חשיבותו של חינוך, כיוצר מודעות של הציבור.

הפרויקט החינוכי

הפרויקט מתקיים בבתי ספר, החל מיסודי ועד חטיבת הביניים. מטרתו להביא למודעות התלמידים והוריהם את מה שקורה בלולי סוללות/כלובים ואת קיומה של חלופה- לולי חופש.

תוכן

עמוד

6	פרק 1: מבוא
7	פרק 2: פרויקט שחרור תרנגולות מכלובים ללולי חופש
7	מערך שיעור
8	תכנית הסדנה.....
10	הערה 4: רעיונות של תלמידים וניתוחם
12	הערה 5: משחק תפקידים
13	הערה 6: תכנון פרויקט
13	נספח 1: לולי חופש, ביצי חופש
28	נספח 2: טיוטת מכתב להורים
29	נספח 3: שאלון על החזקת תרנגולות המטילות ביצים
30	נספח 4: סרטונים קצרים
30	נספח 5: תכנון פרויקט בשיטת PERT
33	נספח 6: סיפורים
35	נספח 7: דוגמה של עצומה
36	נספח 8: דוגמאות של פעילויות בבתי-ספר

פרק 1: מבוא

המורה יכולה לבחור מבין המטרות, החומרים והפעילויות המופיעים ביחידת הוראה זו את המטרה, החומרים וסוג הפעילות בהתאם לרמת התלמידים, ההעדפה שלה והבחירה של הנהלת בית-הספר או תנועת הנוער. הצלחת הפעילות מותנית במידה רבה בידע של המורה בתכנים הכלולים בנספח 1: "לולי חופש- ביצי חופש".

מטרות

1. המטרה הבסיסית

המטרה הבסיסית היא היכרות התלמידים עם התרנגולות המטילות, עם תנאי החזקתן ועם האפשרויות לשיפור רווחתן. בית הספר יחליט האם להסתפק במטרה זו או להתקדם לרמה גבוהה יותר. אם המורה תרצה לבחון באיזו מידה הושגה המטרה, היא תוכל לתת שיעורי בית על חומר ההרצאה ואם תרצה שהתלמידים יתעמקו- גם על חומרים נוספים מהספר של חי-משק ומאינטרנט. אפשרות נוספת- בדיקת הידע של התלמידים על ידי הערכה חלופית כגון חידון, משחקים, תשבצים ועוד.

2. המטרה הראשית: תרומה לשיפור הרווחה

מטרה זו כוללת שני שלבים המוצגים בהמשך. אפשר להסתפק בשלב הראשון, אך התגמול לתלמידים יהיה מרבי בהשגת השלב השני.

2.1 שלב ראשון: תכנון לשיפור הרווחה של התרנגולות

התכנון צריך לכלול את כל הגורמים המעורבים (חקלאים, משרדי ממשלה, כנסת, בג"ץ, ארגונים למען בעלי חיים, תקשורת וכו') ושילובם בתכנית *PERT. החשיבות של שלב זה: המורה והתלמידים ייווכחו שניתן לשפר את רווחת התרנגולות וזה יקל על המעבר בעתיד לפעילות בהתאם למטרה הראשית.

2.2 שלב שני: ביצוע פרויקט יישומי על ידי התלמידים

לאחר תכנון הפרויקט, התלמידים יחד עם המורה ובאישור הנהלת בית-הספר, יבחרו מתוך כלל הפעילויות של הפרויקט את הפעילות שיש בכוחם לבצע תוך שנת הלימודים (או תוך 12 חודשים מיום קבלת ההחלטה על הפעילות).

*שיטה פשוטה ויעילה מאוד לתכנון פרויקט, הומצאה ע"י NASA ומשתמשים בה בארגונים קטנים וגדולים, כולל שימוש אישי. מוצגת בנספח 5.

חומרים

המידע המופיע בתכנית לקוח מהפרק "ביצי חופש, לולי חופש" בספר "חיות משק בישראל", בהוצאת העמותה למען חיות משק, חי-משק. כאן מופיע תקציר של הפרק. מוצע למורה לקרוא את הפרק בשלמותו באתר של חי-משק: www.hai-meshek.org.il, במדור "מידע" ושם במדור מישנה "מחקרים וסקרים". קריאה כזו תסייע למורה לענות לשאלות התלמידים.

שאר החומרים בתכנית מבוססים על הניסיון של העמותה בשיפור הרווחה של חיות המשק ועל פרויקטים בבתי ספר.

פרק 2: פרויקט שחרור תרנגולות מכלובים ללולי חופש

רצוי שהמפגש הראשון עם התלמידים יארוך שני שיעורים, אך ניתן להשיג חלק מהמטרות גם בשיעור אחד, אם זה מה שעומד לרשותך. מערך לשעתיים כולל בתוכו את המערך לשעה אחת עם שינויים ותוספות.

מערך שיעור

כפי שראינו בהקדמה, בעל לול סוללות כלובים יעבור ללול חופש רק אם יוכל למכור את כל הביצים כביצי חופש. זה יתאפשר רק אם הביקוש לביצים אלה עולה על ההיצע, מה שלא קיים היום. הביקוש עשוי לעלות אם הקונים יהיו מודעים להתעללות בכלובים ולקיומה של חלופה- ביצי חופש.

המטרה הבסיסית של הסדנה היא להביא למודעות התלמידים את הסבל הקשה בלולי סוללה ודרך התלמידים להביא למודעות ההורים, שהם הקונים בסופרמרקט. יש לקוות שלפחות חלק מהתלמידים בשובם הביתה ישוחחו עם הוריהם על מה ששמעו, ימסרו לידם את עלון העמותה ויבקשו מההורים שיקנו רק ביצי חופש.

עלולה להתעורר בעיה במקרה של משפחה מעוטת יכולת, שאינה יכולה לשלם את המחיר הגבוה יותר של ביצי חופש. הורים כאלה עלולים לבוא בטענות להנהלת בית הספר: "הילדים שלנו הפסיקו לאכול ביצים בגלל ההרצאה!"

ניסיון העבר מלמד שכאשר ההורים מקבלים את ה"מכתב להורים" (נספח 2), אין תלונות של הורים. על כן **חייבים לצרף לעלון (בעזרת סיכת "שדכן") את המכתב להורים.**

מטרות

1. מטרות בסיסיות

א. בסיום הסדנה התלמידים יהיו מודעים לסבל הקשה של התרנגולות בלולי סוללה ולקיומה של חלופה- לולי חופש.

ב. התלמידים ייקחו את העלון של העמותה ויביאו אותו להורים.

ההחלטה על חלוקת העלון והבאתו להורים צריכה לבוא מתוך הדיון עם התלמידים, מתוך הכרה שזו הפעילות היחידה שהם יכולים לבצע באופן מידי. על המורה לכוון לקבלת החלטה בהתאם, במהלך העלאת הרעיונות לפעילות. ניתן להעריך עד כמה המסרים נקלטו והשפיעו על ידי העברת שאלון חוזר (נספח 3) שניים או שלושה שבועות לאחר הסדנה.

2. מטרת המשך - פרויקט

במהלך הדיון יבחרו התלמידים נושאים לפרויקט, שיש ביכולתם לבצע.

במקרה כזה המורה תציע את נושאי הפרויקטים להחלטת המנהלת. עמותת חי-משק תהיה מוכנה לסייע בביצוע- ראי סדנה לשעתיים.

לקראת יישום התכנית

מוצע לעורר בתלמידים עניין בנושא עוד לפני הסדנה, על ידי הקראת אחד הסיפורים בנספח 6.

תכנית הסדנה

הערות	דקות, לשני שיעורים	דקות, לשיעור אחד	הנושא
1	7	7	1. שאלון "לפני הפעילות ואחריה", נספח 3
2	8	8	2. הקרנת סרטון המציג את שיטות ההחזקה של תרגולות בכלובים ובלולי חופש ודיון על מה שראו בסרטון. https://www.youtube.com/watch?v=8edEItRR2Y
3	8	8	3. העלאת רעיונות: מה אפשר לעשות כדי שהתרגולות תהיינה בלולי חופש. יש לרשום על הלוח את הרעיונות, לצורך הדיון בהמשך
4	15	10	4. בחירת הרעיונות השימים ודירוגם מבחינת יכולת התלמידים לבצע אחד או יותר מהרעיונות במהלך שנת הלימודים, הזמן המושקע והסיכוי להשיג תוצאות. במהלך זה יש להגיע לפעילות שמובילה להשגת המטרה הבסיסית: חלוקת העלונים*, כשהמכתב להורים מחובר לעלון ע"י סיכת "שדכן"
5	4	4	5. מה קורה במשפחה שלא יכולה לקנות ביצי חופש בגלל המחיר- משחק תפקידים
		3	6. הקרנת סרטון קצר וחיובי: נספח 4
		40	סה"כ דקות לשיעור אחד

	10		6. בחירת נושא לפרויקט, שיש בכוחם של התלמידים לבצע במהלך שנת הלימודים או תוך 12 חודשים
	10		7. דוגמה של תכנון פרויקט בשיטת PERT, נספח 5
6	15		8. תכנון ביצוע הרעיון שנבחר בשיטת PERT, כולל משימות, לוחות זמנים ואחראים לביצוע.
	3		9. הקרנת סרטון קצר וחיובי: נספח 4
	80		סה"כ דקות לשני שיעורים

אפשר לקבל עלונים על ידי פניה לחי-משק בדוא"ל hai.meshek.il@gmail.com

הערות

הערה 1: יש לפתוח את השיעור ללא כל אזכור של הנושא, כדי לא להשפיע על מילוי השאלון. ניתן להפעיל את השאלון במספר אופנים:

אפשרות 1: לשלוח את השאלון לכל תלמיד לסמרטפון שלו ולאחר שעונים, להשתמש באפליקציה המסכמת לגבי כל שאלה את תשובות התלמידים.

אפשרות 2: להקרין את השאלון על הלוח וכל תלמיד ירשום על פתק את תשובותיו.

אפשרות 3: לחלק לתלמידים דפי שאלון ושיסמנו עיגול סביב התשובה הנכונה.

לאחר החלטות התלמידים, להקריא שאלה ולבקש שיצביעו: מי בחר א' מי בחר ב' וכך הלאה ורק אחר כך להציג את התשובה הנכונה. פעילות זו מעוררת עניין והתרגשות רבים. אפשר ליצור מתח והתעוררות כמו בחידונים המוקרנים בטלוויזיה.

ההתייחסות לגבי שאלה 2- "נראה מיד בסרט". לשאר השאלות אין להתייחס, כדי להשאיר מספיק זמן להמשך.

מומלץ לשמור על התוצאות, כי חודש אחרי הפעילות ניתן יהיה להפעיל שוב את השאלון כדי להשוות תוצאות לפני הפעילות ואחריה (לאורך זמן) ולבחון עד כמה המסרים נקלטו והשפיעו.

הערה 2: הדגמת צפיפות ועמידה על רשת

בזמן הקרנת הסרטון שני תלמידים יעמדו צמודים כתף אל כתף (יחפים או עם גרביים בלבד) על בסיס המדמה רשת שעליה עומדות התרנגולות, למשל צלעות של מתקן לייבוש כלי מטבח. אחר כך יספרו איך מרגישים בצפיפות ועל רשת

הערה 3: בשלב זה יש רק להעלות רעיונות, ללא התייחסות או דיון. רצוי שמישהו יעזור למורה וירשום את הרעיונות על הלוח. בסיום שלב זה יש לצלם את הרעיונות שנרשמו.

בסדנה בת שעתיים, אם יש הפסקה בין שני השיעורים, צריך לדאוג שהרעיונות לא יימחקו מהלוח בהפסקה.

הערה 4: רעיונות של תלמידים וניתוחם

רוב הרעיונות שהתלמידים מעלים עשויים לתרום לשחרור התרנגולות מכלובים. יחד עם זאת, יש לבחון כל רעיון- האם עומד בכל ארבעת הקריטריונים בהמשך:

1. מקדם את מטרות הפרויקט
 2. ישימות: ניתן לביצוע על ידי התלמידים
 3. ניתן לביצוע עד סוף שנת הלימודים או במהלך 12 חודשים.
 4. חושף את כל תלמידי בית הספר והוריהם למסרים של הפרויקט.
- הפעילות החושפת את כל התלמידים לנושא וגם את משפחותיהם, מתרחשת בכתות. על כן יש להתמקד בבחירת הפעילויות שתבוצענה בכתה. אם ייבחרו תלמידים שיקדמו את הפעילות ("הצוות", בהמשך) יש לזכור שתפקידם לתכנן ולהפעיל את תלמידי בית הספר ולא להסתפק בפעילות של עצמם.
- הרעיונות בטבלה בהמשך הועלו ע"י התלמידים של בתי ספר יסודיים ותלמידים של חטיבות ביניים. הרעיונות חולקו לשלוש קבוצות:
1. ביצוע בכתה, במהלך הצגת הנושא
 2. פעילות בבית הספר
 3. פניה לגורמי חוץ.
- מומלץ לצלם ולהסריט את כל תהליך הפרויקט, ולפרסם באתר בית הספר.

1. ביצוע בכתות

הערות	רעיונות שהעלו התלמידים
	<ol style="list-style-type: none">1. הפצת מידע על התרנגולות המטילות דרך הילדים בבית הספר להורים2. להיכנס לכיתות ולהסביר על האכזריות כלפי התרנגולות בכלובים לעומת לולי חופש

2. ביצוע בבית-הספר, לאחר ההצגה בכתות

רוב הרעיונות בסעיף זה ישימים ועשויים לתרום. אחרי הכניסה לכתות עשויים להיות תלמידים שיירתמו לבצע.

הערות	רעיונות שהעלו התלמידים
	להציג את הסרטון של חי-משק באולם הכניסה של ביה"ס
	להכין כרזה ולתלות באולם הכניסה של ביה"ס
	לתלות את הפוסטר של העמותה ("מי הטילה את הביצים שאתם קונים?") בבתים משותפים ובמקומות עבודה (ע"י ההורים)
מומלץ לצלם בוידאו, אך לפני זה לבקש אישורי הורים	הפסקה פעילה
	הרחבת המעגל של התלמידים הפועלים למען התרנגולות
	פרסומים בעיתון בית הספר
	הפצת מידע לכל התלמידים, באולם הספורט
	הפנינג, יום שיא
	יצירת קומיקס
	ליצור משחקי קופסא המלמדים על התרנגולת, מעגל חייה ועל תרומתה לאדם
סרטון שיופץ לקהל הרחב דורש מיומנויות מקצועיות: כתיבת תסריט, בימוי, צילום, עריכה. סרטון חובבני עשוי לספק עניין והנאה לקבוצה קטנה בלבד של תלמידים, שתעסוק בהפקתו.	ליצור סרטונים נוספים להעלאת המודעות
צריך לברר האם תלמידי יסודי רשאים לעשות זאת	להקים אתר באינטרנט

3. פניה לגורמי חוץ

הערות	רעיונות שהעלו התלמידים
	שיתוף פעולה עם בתי-ספר אחרים
	דוכנים באירועים קהילתיים
	הוצאות בתנועות הנוער על מצבן של התרנגולות

<p>העמותה למען חיות משק, חי-משק, פעילה בחלק מתחומים אלה. פניה לנציג העמותה עשויה להביא לשיתוף פעולה, בה תלמידי בית הספר יהיו שותפים לפעילות ולתוצאות.</p>	הסברה בחנויות מכולות ובסופרמרקטים מקומיים.
	הרצאות בבתי ספר בעיר
	השתתפות באירועים חברתיים
	הרחבת הקמפיין התקשורתי להגדלת היקף המודעות לכלל האוכלוסייה בישראל
	ראיון ברדיו
	הצגת הנושא בטלוויזיה
	חלוקת עלונים
	המצאת סלוגן
	הפגנות תמיכה בביצי חופש
דוגמה של מכתב לשרים: נספח 7. יש למלא בעט. מילוי בעפרון אינו קריא, במיוחד כאשר סורקים	פניה למקבלי ההחלטות בממשלה: משלוח עצומות במכתבים ובמיילים לשרים, לחברי כנסת ולתקשורת, תוך שימת דגש על הפן המוסרי
<p>הצעות אלה יכולות להיות מעשיות רק אם יש חוק, שהן נובעות ממנו. למרבה הצער כרגע אין חוק כזה. התלמידים יכולים להציע את הצעות החוק למקבלי ההחלטות</p>	הצעה להטלת קנסות מטעם המדינה על אחזקת לולי סוללה
	הצעה להגדלת התקנים, לשם פיקוח רב יותר על ענף הלול
	הצעה להקצאת תקציב ממשלתי לשינוי כלל הלולים ללולי חופש
	הצעה להקצאת שטחים מטעם המדינה ללולנים, על-מנת שיוכלו להקים לולי חופש
יוזמה ברוכה, מוצע להיוועץ בנציג חי-משק	הצעה להקמת ועדה לאומית המחליטה על מתן זכאות ללולי חופש
תלמידים יכולים ליזום הקמת לול חופש בבתי ספר חקלאיים של המינהל ההתיישבותי.	הקמת לולי-חופש

הערה 5: משחק תפקידים

משחק התפקידים יציג מפגש בין תלמיד שבא הביתה לאחר הסדנה ודורש ומבקש מההורים לקנות רק ביצי חופש. המטרה: לחשוף בפני התלמידים את בעייתיות הבקשה כאשר מצבם הכלכלי של ההורים אינו מאפשר להם לקנות ביצי חופש בגלל מחירן הגבוה. מוצע שאחד התלמידים ישחק את התלמיד המבקש מהוריו שיקנו ביצי חופש בלבד ואילו המורה תשחק את תפקיד ההורה, תדחה את הבקשה ותציע את הפתרונות המופיעים במכתב להורים.

הערה 6: תכנון הפרויקט

התכנון צריך לכלול את כל הגורמים המעורבים: בית-הספר, לולנים והארגון שלהם, משרדי ממשלה, כנסת, בג"ץ, ארגונים למען בעלי חיים, תקשורת וכו' ושילובם בתכנית PERT. בית-הספר יבצע רק את החלק שלו ואולי גם יוכל להשפיע על שאר הגורמים לאחר תכנון הפרויקט, התלמידים יחד עם המורה ובאישור הנהלת בית-הספר יבחרו מתוך כלל הפעילויות של הפרויקט את הפעילות שיש בכוחם לבצע תוך שנת הלימודים (או תוך 12 חודשים מיום קבלת ההחלטה על הפעילות). עמותת חי-משק תהיה מוכנה לסייע בביצוע הפרויקט

נספח 1: לולי חופש, ביצי חופש

אבי פנקס

תקציר מתוך הספר: "חיות משק בישראל- מחקר, הומניות ועשייה". ניתן לראות את הפרק בשלמותו באתר של העמותה למען חיות משק, חי-משק: www.hai-meshek.org.il

מבוא

הביצה שמטילה התרנגולת הינה מזון זול ועשיר בחלבונים. היא זמינה כל השנה, ניתן לקבל אותה טרייה והיא אינה מכילה צבעי מאכל או חומרים משמרים. בין חסרונותיה הבולטים: עשירה בכולסטרול ויש חשש להדבקות בסלמונלה. עד מחצית המאה העשרים גודלו רוב התרנגולות על רצפת הלול, עם אפשרות לצאת לחצר.

מומחים לגידול עופות טענו שמחלות רבות של התרנגולות נגרמות מהמגע שלהן עם הלשלשת. לכך הפרדת הלשלשת מהמטילות ומניעת מגע ביניהן עשויות לצמצם מאוד מחלות של המטילות. כך נולד הרעיון של החזקת המטילה בכלוב, על רשת. הלשלשת עוברת דרך הרשת ומופרדת מהמטילה.

בהתחלה החזיקו כל מטילה בכלוב נפרד. מאוחר יותר, משיקולים כלכליים, הכניסו שלוש עד חמש תרנגולות בכלוב. באנגליה נקבע השטח של רצפת הרשת ל-450 סמ"ר למטילה.

סוללת כלובים. 3 עד 7 תרנגולות בכל כלוב

כלובי סוללה נכנסו לשימוש בשנות השלושים של המאה העשרים. הפופולאריות שלהם גדלה בהדרגה עד שבשנות השבעים 96% מהמטילות באנגליה הוחזקו בכלובים. תיעוש החקלאות והרצון לגדל הרבה תרנגולות בשטח קטן הוביל לבניית לולי ענק, עד שמונה קומות. התרנגולות מוחזקות ללא אור יום וללא התחשבות בצורכיהן.

החיים בכלובי סוללה

99% מהתרנגולות בארץ מוחזקות בכלובי סוללה. בכל כלוב מוחזקות שלוש תרנגולות או יותר. לכל תרנגולת שטח רצפה קטן ביותר: 400 סמ"ר, השווה בגודלו למרצפת קטנה שמידותיה 20X20 ס"מ. בלולים מסוימים, כולל לולים "מודרניים" השטח

לתרנגולת אף קטן מזה! במרחב כה צר התרנגולת אינה יכולה לזוז או לפרוש כנפיים במשך כל חייה.

הצפיפות איומה. מחוסר מקום, התרנגולות דורכות זו על גבי זו

כל אפשרות להתנהג בהתאם לצרכיה הטבעיים נשללת מהתרנגולת בכלוב. הרצפה עליה היא עומדת עשויה רשת מתכת משופעת, המעוותת ופוצעת את רגליה.

התרנגולות עומדות על רשת משופעת

הצפיפות והשעמום הקיצוניים גורמים לתרנגולות עצבנות רבה ומביאים אותן לתקוף זו את זו. החלשה יותר היא המותקפת העיקרית ואין לה לאן לברוח! בתנאים קשים אלה מוחזקת המטילה 24 שעות ביממה, כל חייה! בתום שנת הטלה מרעיבים את התרנגולות במשך 7-10 ימים, כדי להגביר את ההטלה.

בגלל הצפיפות חלק מהתרנגולות מתקשות להגיע לאוכל

כל צרכיה העיקריים של המטילה, המוכתבים לה מהטבע, נשללים ממנה. צרכים אלה יפורטו בהמשך.

הצרכים של התרנגולת

קיבון

סבל קשה במיוחד נגרם למטילה בשעה שקודמת להטלה. בעיני מומחים שעת ההטלה בכלוב נחשבת לעינוי הגרוע ביותר, אליו נחשפת המטילה מדי יום. בטבע התרנגולת מתבודדת מחברותיה לקראת הטלה ומשקיעה עבודה רצינית כדי להתגבר על מחסומים בפני הקמת הקן (Baxter 1994). היא מטפלת בקן, מתיישבת בו בנוחיות ושוכבת בשלווה, מתרכזת ונמנעת מכל הפרעה. התנהגות אינסטינקטיבית זו נמנעת מהמטילה בכלוב. כאשר מונעים ממנה הקמת קן, התוצאה היא התנהגות עצבנית מלווה בניסיונות לצעוד ובאגרסיה.

לינה

לקראת ערב מחפשת התרנגולת ענף או מוט גבוה כדי לבלות עליו את הלילה. ככל שיותר גבוה, כך בטוח יותר מפני טורפים והתרנגולות מתחרות זו בזו לתפוס את הענפים הגבוהים יותר (Fraser & Broom, 1990). העדר אפשרות לינה על מוטות או ענפים פוגע ברווחת התרנגולת.

חיפוש מזון, ניקור ושחיקת הציפורניים

במחקר של Savory et al, 1978, נמצא שתרנגולות מבלות קרוב ל-50% משעות האור בניקור ובחיפוש אחר מזון. כאשר התנהגות זו נמנעת מהתרנגולות, הן מחליפות אותה בניקור הנוצות של חברותיהן לכלוב. בכלוב אין אפשרות לשחוק את הציפורניים והן גדלות ונפגעות בקלות.

אמבטיית חול

לתרנגולות יש דחף חזק לעשות אמבטיית חול. היא מתפלשת באדמה ומתיזה על עצמה אבק, המסיר את עודפי השומן מהפלומה. אמבטיית חול גם מסייעת לתרנגולת להיפטר מטפילים. כך גם פריסת הכנפיים וחום השמש. בכלוב לא קיימת אפשרות זו והטפילים מוצצים את דמה מבלי שתוכל לעשות דבר. מניעת אמבטיית חול ומניעת אפשרות לינה על מוטות או ענפים הגבירו ניקור אגרסיבי בכלובים פי 2.5 לעומת תרנגולות חופשיות, שהיו להן אפשרויות אלה (Vestergaard, 1989).

פעילות

התרנגולת זקוקה לפעילות: הליכה, ריצה, מעוף, הנעה ונפנוף כנפיים. היא מתרוצצת, מנקרת בקרקע וניזונה מחרקים וירק. מניעת הפעילות גורמת לעצמות שבירות. עצמותיהן של תרנגולות פעילות נמצאו חזקות ב-41% יותר מאלה של תרנגולות בכלובים. 30% מהתרנגולות בכלובים הגיעו למשחטה בעצמות שבורות כתוצאה מההוצאה מהכלוב ומהובלה (Gregory and Wilkins, 1989).

לול חופש- תרנגולות חופשיות בחצר

צרכים חברתיים

בטבע התרנגולות מתרועעת עם זכרים ונקבות בני מינה, מקימה קן ומגדלת את אפרוחיה. כל אפשרות לממש צרכים אלה נשללת מתרנגולות בכלובי הסוללה. אחד הרגעים הקשים ביותר בחיי המטילה הוא רגע הכליאה בכלוב. הפרגיות הגדלות במבנה ללא כלובים כ-105 ימים עד התבגרותן וברגע שהן מוכנסות לכלובים הן עושות ניסיונות נואשים להימלט.

כל אפשרות להתנהג בהתאם לצרכיהן הטבעיים נשללת מהתרנגולות בכלובים. אין פלא שמישהו הגדיר כלובים אלה "בית משוגעים לתרנגולות".

העמותה למען חיות משק פועלת להוצאת התרנגולות מהכלובים, לחיים במבנה ללא כלובים ובחצר, ללא כלובים. הביצים מתרנגולות אלה נקראות "ביצי חופש" והעמותה מפקחת על תנאי החיים של המטילות ועל אמינות המוצר. בישראל מספר התרנגולות המטילות שווה בקירוב למספר התושבים. המשמעות היא שכל אדם העובר מצריכת ביצים מכלובים לביצי חופש גורם לכך שתרנגולת אחת- "התרנגולת שלו", תוחזק בתנאי חופש במבנה ובחצר, ללא כלובים.

ביצי חופש- ההתחלה

בשנת 1998 היה שלום אשוח לולן ומשווק של ביצים אורגניות. אלו ביצים שהוטלו על ידי תרנגולות חופשיות, המבלות את זמנן במבנה ובחצר, ללא כלובים. העלות של החזקת מטילות חופשיות גבוהה יותר מהעלות של החזקת תרנגולות בכלובים. גם

האוכל האורגני יקר יותר. לכן מחירן של ביצים אורגניות גבוה יותר ממחיר ביצים מכלובים.

שלום הגיע למסקנה שקונים רבים מעוניינים בביצים אורגניות בגלל תנאי ההחזקה ההומאניים של התרנגולות. קונים אלה יקנו את הביצים היקרות יותר מתרנגולות חופשיות גם ללא האוכל האורגני. הוא החליט לשווק גם ביצים מתרנגולות חופשיות הניזונות מאוכל רגיל, לא אורגני. כך ניתן להזיל את מחיר הביצים, לטובת הצרכנים שמעוניינים בעיקר בתנאי החזקה ההומאניים.

אישור משרד החקלאות

ביצים מכלובים נתונות בפיקוח מחירים: משרד החקלאות קובע מהו המחיר לצרכן לפי גודל הביצה. אין אפשרות להחזיק תרנגולות חופשיות במחירים אלה מאחר והעלויות גבוהות יותר והיה צורך לשחרר ביצים אלה מפיקוח מחירים. כלומר, הלולן והמשווק יקבעו את מחיר הביצה לרשת השיווק וזו תקבע את המחיר לצרכן.

התנאים של משרד החקלאות לשחרור מפיקוח מחירים היו:

- יוכן תקן בו יוגדרו תנאי ההחזקה של התרנגולות החופשיות;
- יהיה פיקוח על הלולים ועל השיווק כדי לוודא שהביצים הן אמנם ביצי חופש והחזקת המטילות תואמת את התקן.

שלום פנה לעמותה למען חיות משק. יחד הכינו את התקן והעמותה לקחה על עצמה לפקח על תנאי הגידול.

באספה הכללית של חי-משק, שהתקיימה לקראת סוף שנת 1998, הוצע לקרוא לביצים אלה "ביצי חופש" ומשרד החקלאות אימץ את השם.

בפברואר 1999 הוציא משרד החקלאות צו פיקוח מחירים לביצים מכלובים. באותו צו נכתב לראשונה: "ביצי חופש משוחררות מפיקוח מחירים".

ביקור בלול חופש

דיווח ע"י שרון שורץ

הביקור נערך בלול של משפחת אשוח במושב היוגב.

המטילות מוחזקות בלול- מבנה, הפתוח לחצר גדולה. הן חופשיות לגמרי והגבול היחידי הוא הגדר סביב החצר.

בתוך הלול ישנם תאי הטלה הבנויים קרוב ככל האפשר לתנאים בטבע שהוזכרו:

התרנגולת נכנסת לתא הטלה בהליכה. כל תא הטלה מוסתר מאחורי הווילון האדום ומאפשר פרטיות יחסית. הביצים מתגלגלות למסוע המביא אותן לחדר האיסוף ונותרות נקיות.

תאי הטלה מודרניים, מאחורי הווילונות האדומים

בלול יש מתקנים סטנדרטיים למים ולמזון, המצוי בשפע גם בחצר. ההזנה כוללת תערובת גרעינים בתוך המבנה וכן ירק וחלבון מן החי (תולעים, חרקים) בחצר. בלול כזה מתאפשר ביטויה של ההתנהגות הטבעית של המטילה: התחפרות בחול ("אמבטיות חול"), בחירת מקום מוצנע להטלה, לינה על דפי לינה וכמובן מרחב מחיה עצום בהשוואה לשטח הקטן מאוד העומד לרשות המטילה בכלוב בלול קונבנציונאלי. בביקור במקום צפיתי בהתנהגויות אלו.

לינה על דפי לינה

תקן לגידול ושיווק של ביצי חופש

בשנת 2005 הוכן תקן מורחב לגידול ושיווק של ביצי חופש. התקן הוכן ע"י נציגי העמותה, לפי הנחיות השירותים להגנת הצומח ולביקורת של משרד החקלאות ותוך היוועצות עם מומחים ומגדלים. בהמשך מובאים קטעים מן התקן.

תקן לאישור "ביצי חופש"

פתיחה (מתוך התקן)

(הערה: בשעת כתיבת התקן היה מקובל המונח "גידול" שכלל אינו תואם את מצבן של התרנגולות. חי-משק השתמשה במונח "החזקה" המקובל כיום על כולם. א.פ.). בעולם המערבי הולכת וגוברת המודעות הציבורית לרווחתם של בעלי-חיים. חקיקה הומאנית למען בעלי-חיים מצד אחד והתנהגות צרכנית מצד שני מביאים לשיפור בתנאי הגידול של חיות המשק. גם בישראל נפל דבר בנושא רווחת בעלי חיים. בית המשפט הגבוה לצדק קבע שפיטום אוזים מהווה התעללות ויש להפסיקו. כנסת ישראל גם היא קבלה החלטה ברוח זו. בקהילה האירופית נחקק חוק, האוסר על גידול תרנגולות בכלובים החל משנת 2012. ברבות מארצות אירופה הביקוש לביצי חופש מגיע לעשרות אחוזים. בשוויץ כבר היום כל התרנגולות בלולי חופש.

השינוי בתפיסה העולמית בכל ההיבטים הקשורים לרווחת בעלי החיים לא פסח על החברה הישראלית. בעלי החיים והכבוד להם הפכו להיות חלק בלתי נפרד מחייהם של ישראלים רבים. יש מי שמנסים לנהל אורח חיים חופשי ככל הניתן מאלימות כלפי בעלי-חיים: אינם רוכשים מוצרים שנוסו בבעלי חיים, אינם אוכלים מוצרים כמו בשר, ביצים וחלב. יש מי שנמנעים רק מחלק ממוצרים אלו או מסתפקים בצמצום הצריכה שלהם או בהחלפתם במוצרים שייצורם כרוך בפחות סבל לבעלי החיים, כמו "ביצי חופש".

"ביצי חופש" הן ביצים מתרנגולות הגדלות במבנה ללא כלובים, עם חצר שאליה התרנגולות חופשיות לצאת. גידול כזה נותן ביטוי לשלוש זכויות בסיסיות של בעלי-חיים: החופש לנוע, החופש להתרועע עם בני מינם, החופש מרעב (בגידול חופשי אסורה הרעבה והשרת נוצות).

הביקוש לביצי חופש בישראל הוביל לשיתוף פעולה בין משרד החקלאות- השרותים להגנת הצומח ולביקורת, שרות ההדרכה והמקצוע והעמותה למען חיות משק במטרה לקדם ולשפר את אמינות המוצר שנקרא "ביצי חופש".

שיתוף הפעולה זה הוביל ליצירת "**תקן לאישור ביצי חופש**" הכולל בתוכו: כללים לגידול ולשיווק של ביצי חופש והדרך לבקרה עליהם.

עמידה בכללים אלו תאפשר לציבור המגדלים ולמשווקים להשתמש במותג ייחודי לאישור **"ביצי חופש"**. השימוש במותג יינתן תחת פיקוח של גופי בקרה אשר אושרו והוסמכו ע"י השירותים להגנת הצומח ולביקורת, משרד החקלאות ופיתוח הכפר. גופי בקרה אלו יאשרו שימוש במותג אך ורק למגדלים ולמשווקים שיעמדו בתקן לביצי חופש. ביצים שמקורן במשקים העומדים בדרישות רווחה לתרנגולות כפי שנקבעו בכללים יישאו את הלוגו המאשר **"ביצי חופש"**.

בסיכומו של דבר המותג "ביצי חופש" יאשר לצרכנים:
א. שהביצים הוטלו ע"י תרנגולות הגדלות בתנאי חופש;
ב. שתנאי הגידול של התרנגולות מתאימים למצוין על גבי האריזה.

אנו בטוחים שיישום והטמעה של התקן לביצי חופש יגביר את המודעות ואת האמון של הציבור בביצי חופש, יגביר את המודעות לרווחתם של בעלי החיים ובכך יעודד מגדלים נוספים להצטרף לגידול זה, לרווחת כלל העוסקים בענף.

אלדד לנדס

מנהל השירותים להגנת הצומח ולביקורת
משרד החקלאות ופיתוח הכפר

קטעים נבחרים מהתקן

1. הגדרות

"ביצי חופש" - ביצים אשר:

1. הוטלו על-ידי מטילות חופשיות בהתאם לתנאי גידול שנקבעו ב"תקן לגידול מטילות חופשיות" המצורף לסטנדרט זה ומהווה חלק בלתי נפרד ממנו.
2. משווקות בהתאם ל"נוהל שיווק ביצי חופש", כמפורט בסטנדרט זה.
3. הועברו לידי המשווק מידי מגדל ביצי חופש.

"לול חופש" - לול בו מגודלות המטילות כאמור ב"תקן לגידול מטילות חופשיות".

"מגדל ביצי חופש" - בעל לול שעמד בכל התנאים של "תקן לגידול מטילות חופשיות" ושאושר על - ידי הגוף המפקח.

"משווק ביצי חופש" - בעל מכון מיון, הקולט ביצי חופש מהמגדלים, שעמד בכל התנאים הקבועים בתקן ובנוהל הפיקוח ושאושר על - ידי הגוף המפקח.

2. תקן לגידול מטילות חופשיות

2.1. מבנה

גידול המטילות יהיה בתוך מבנה, ללא כלובים כלשהם ועל פני קרקע או רצפת המבנה בלבד. המבנה יהיה מוגן מפגעי מזג האוויר, יהיה חשוף לאור טבעי ונתון לאוורור מרבי. בצדי המבנה יהיה תריס או וילון. היחס בין מספר המטילות לשטחה רצפה לא יעלה על שש מטילות למטר רבוע.

לול חופש- מבנה ללא כלובים

2.2 כלי מים, ציוד האבסה ומכלי אחסון

כלי מים, המתאימים לגידול חופשי, יהיו מוגנים מפני שמש ישירה ויכילו מים ל- 24 שעות לפחות, בכמות של 1 מ"ק מים לכל 1000 מטילות. בדגמי פעמון יהיה כלי מים אחד לכל 75 מטילות. בדגמי טיפנית- כלי מים לכל 10 מטילות. כלי המים יוחזקו נקיים. ציוד ההאבסה יתאים לגידול חופשי ויהיה בכמות שתאפשר גישה חופשית לכל המטילות במבנה.

גישה חופשית לאוכל ולמים

2.3 קיני הטלה

קיני ההטלה יהיו מן הסוג המאפשר גלגול הביצה באופן חופשי לאוסף אוטומטי או ידני, למניעת לכלוך הביצה או חימומה. במקרה של תאי הטלה ללא גלגול, האיסוף יעשה 3-4 פעמים ביום. תא ההטלה מדגם "שובך", המתאים בגודלו למטילה אחת, יהיה לכל שש מטילות לכל היותר.

2.4 דפי לינה

במבנה יהיו סולמות מתכת או עץ בקוטר 25 מ"מ בקרוב.

2.7 חצר

החצר תהיה נגישה ותאפשר מעבר חופשי של המטילות מהמבנה אליה וחזרה. החצר תהיה נקייה מפסולת, גרוטאות וכל חפץ אחר, שאינו שייך ללול. החצר תוקף ברשת גידור בגובה 2.5 מטר. לפחות 20% משטח החצר יהיה מוצל על-ידי יריעות או עצים. הצמחייה בחצר יכולה להיות טבעית או זרועה. מדי פעם יש לזרוע, רצוי אספסת או דגן, להבטחת אספקת מזון טרי למרבית ימות השנה. 2.8. הרעבה והנשרה אסורים.

2.16 מטילות פגועות או חולות

א. אם מצבן של אלה מאפשר החלמה, הן תוחזקנה בבידוד משאר המטילות ויסופקו להן מים ומזון חופשי.
ב. במקרה של פגיעה קשה או מחלה חמורה אין להשאיר את המטילה לגסוס ויש להמיתה. בהתאם לתקנות ההמתה שהומלצו ע"י השירותים הווטרינריים ואושרו ע"י ועדת החינוך של הכנסת.

2.17 המתת תרנגולות בסוף דרכן

תעשה אך ורק ליד הלול, במתקן שאושר ע"י הממונה

4. נוהל פיקוח על גידול ושיווק "ביצי חופש"

4.1 מטרות הפיקוח

א. לוודא שהמטילות מוחזקות בהתאם לתקן;

ב. לוודא שביצים, המשוקות כ"ביצי חופש" הן אמנם ביצי חופש.

4.2 פיקוח על תנאי החזקת המטילות

פיקוח זה יעשה מעת לעת ולפי הצורך ולפחות פעמים בשנה, ע"י מבקר של גוף הבקרה.

במהלך הביקור ייבדקו הפרמטרים השונים, תוך השוואתם לתקן. הממצאים יירשמו בטופס "דו"ח ביקור בלול חופש", עליו יחתמו בעל הלול והמבקר. על כל חריגה מהתקן, מאופן החזקה סביר ומתנאים פסיים של הלול תינתן התראה, תוך ציון זמן סביר לתיקון הליקוי וציון הסנקציה במידה והליקוי לא יתוקן.

4.3 פיקוח על שיווק אמין

הפיקוח יעשה ע"י:

בדיקת מאזן טכנולוגי, ע"י השוואת מספר הביצים בחודש שמועברים מהלול המורשה למשווק, למספר הביצים הסביר שניתן לקבל מאותו לול.

א. השוואת תצרוכת התערובת בלול מסוים לכמות המתאימה למספר התרנגולות באותו לול;

ב. השוואת מספר הביצים בחודש שמועברים מהמשווק לרשתות השיווק וצרכנים אחרים, למספר הביצים שה"כ שקיבל במשך חודש מכל לולי החופש.

ג. בדיקה האם הנהלים במכון המיון מבטיחים הפרדה ברורה בין ביצי חופש לבין ביצים אחרות, האם העבודה מתבצעת בהתאם לנהלים והאם העובדים קיבלו הדרכה מתאימה.

הפיקוח הנ"ל יעשה ע"י בדיקת תעודות המשלוח מהלולנים למשווק ומהמשווק לצרכנים. אחת לחודש יעביר המשווק לגוף הבקרה רשימת הלולים שסיפקו לו ביצי חופש ויציין את מספר הביצים שקבל מכל לול. כמו כן ידווח על מספר הביצים (לאחר מיון) שנשלחו לרשתות השיווק.

אחת למספר חדשים, במהלך ביקור בלול או אצל המשווק, תעשה בדיקת אמינות של הדיווחים החודשיים, ע"י השוואה בין הרשימות החודשיות לבין רצף תעודות המשלוח.

נספח 2: טיוטת מכתב להורים

יחד עם העלון צריך לתת לתלמידים מכתב להורים, **מוצמד לעלון בסיכת "שדכן"** ולהציג להם חלופות לרכישת ביצי חופש, למי שידם אינה משגת. המכתב מופיע בהמשך כטיוטה. יש להגיש אותו לאישור הנהלת בית הספר ולהחלטתה מי יוציא את המכתב. הטיוטה מוגשת כהצעה למנהל.

טיוטת מכתב להורים

להורים שלום,

בית הספר התחיל בפרויקט שתהיה לו השפעה חינוכית על התלמידים, יקנה להם כלים לחיים עכשיו ובעתיד ויצמצם צער בעלי חיים.

התלמידים נחשפו לסבל הרב של תרנגולות בכלובים והוצע להם לפעול להוצאת תרנגולות אלה ללולי חופש. לולנים יחליפו את לול הכלובים שלהם בלול חופש רק אם יהיו משוכנעים שיקנו ביצי חופש. לכן משפחה שיכולה להרשות לעצמה לקנות ביצי חופש, היקרות יותר, תיטיב עם בעלי החיים ותפחית צער בעלי חיים אם תקנה ביצי חופש. קניית שני מארזים בחודש של 12 ביצי חופש משחררים תרנגולת אחת מכלוב.

אנו מודעים לכך שלא כל משפחה יכולה להרשות לעצמה לקנות ביצי חופש, היקרות יותר. אף אם יקנו אריזה אחת בחודש, גם מישהו אחר יקנה אריזה אחת וכך יהיו שותפים לשחרור תרנגולת אחת.

מה עושים כאשר למשפחה אין אפשרות בכלל לקנות ביצי חופש, אך הילד מתקש לאכול רק ביצים כאלה? כאן נכנס ההיבט החינוכי. ילד צריך לדעת לא רק לדרוש אלא גם לקחת אחריות. אפשר לשאול את הילד: אם כל כך אכפת לך מהתרנגולות, האם אתה מוכן במשך שבוע לוותר על מעדני חלב ולהסתפק בלבן או ביוגורט הזולים יותר (ובריאים יותר!) ובהפרש לממן את תוספת העלות של ביצי חופש? האם אתה מוכן לוותר על מספר שקלים מדמי הכיס שלך? האם אתה מוכן לוותר על משהו אחר שעולה כסף, כדי שהוויתור שלך יאפשר לנו לקנות ביצי חופש?

ניתן גם לשקול חלופות ולבדוק עם הילד/ה: מה עוד ניתן לעשות כדי לשחרר יותר תרנגולות מהכלובים ללולי חופש (גם אם אין באפשרותנו לקנות ביצי חופש)? פעולות שונות שיעזרו להעלאת המודעות של הסביבה ולשינויי החקיקה, עשויות לתרום רבות לתרנגולות המטילות.

הפרויקט גם מקנה לילדים כלים לחיים, עכשיו ובעתיד. במסגרת הפרויקט יוצע לתלמידים לנסות לשכנע שכך או קרוב משפחה לעבור לביצי חופש. זו הזדמנות להורים ללמד את בנם או בתם כללים של תקשורת בין אישית יעילה, שעשויה להשיג מטרות. זו הזדמנות להורים ללמד אותם גם דבקות במטרה- להמשיך לנסות עד ההצלחה- כי זו הדרך לפרוץ קדימה, בפרויקט זה ובחיים.

נספח 3: שאלון מבוא על אופן החזקת תרנגולות המטילות ביצים

בשאלות בהמשך הקף בעיגול את התשובה הנכונה. השאלון אנונימי, אין צורך לרשום שם.

שאלה 1

התרנגולות המטילות ביצים מוחזקות בלולי סוללה- כלובים או בלולי חופש. מהו אחוז התרנגולות בארץ מוחזקות בכלובים?

1. 36%

2. 67%

3. 98%

שאלה 2

התנאים בהם מחזיקים את התרנגולות בכלובים, לעומת לולי חופש, הם:

1. כמעט אותו הדבר

2. קצת יותר גרועים

3. הרבה יותר גרועים

שאלה 3

הביצים שאני מעדיף לאכול בבית:

1. לא אכפת לי מאיזה סוג של לולים

2. אני מעדיף מלולי חופש

3. אני מוכן לוותר על משהו שאני מקבל או לעשות משהו שסייע למשפחה ובלבד

שיקנו ביצי חופש

שאלה 4

האם היית מוכן לפעול להעברת תרנגולות מכלובים ללולי חופש?

1. הייתי מוכן, אבל אין לי זמן

2. אם יגידו לי במה מדובר, אשקול להתנדב

3. כן, מוכן להתנדב

שאלה 5

איזה סוג ביצים יש אצלך בבית?

1. ביצים רגילות (מכלובים)

2. ביצי חופש

3. לא יודע

נספח 4: סרטונים קצרים

1. האם תרנגולת יכולה להיות חיית מחמד?

[v=hxaiukOJwys?https://www.youtube.com/watch](https://www.youtube.com/watch?v=hxaiukOJwys)

2. האם תרנגולת חכמה? האם מבדילה בין צבעים? האם יכולה לנחש איכן הגרגר?

[v=HXLwDL6bJWc?https://www.youtube.com/watch](https://www.youtube.com/watch?v=HXLwDL6bJWc)

3. האם תרנגולת יודעת לספור?

https://www.youtube.com/watch?v=e5q6xkW_hQY

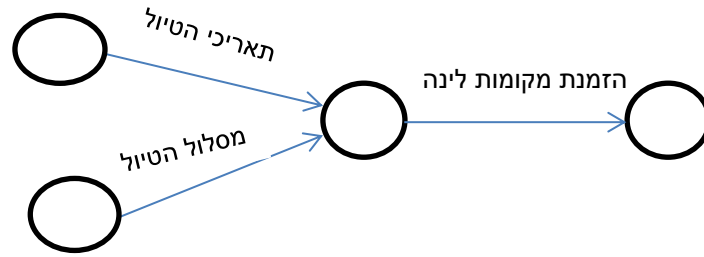
נספח 5: תכנון פרויקט בשיטת PERT

בהמשך מוצגת דוגמה מפורטת של תכנון פרויקט בית-ספרי בשיטת PERT. הדוגמה מיועדת למורה. אם בעקבות שני השיעורים הראשונים יוחלט להרחיב ולנסות לגרום לשינוי, מוצע לאחר בחירת הפעילות לתכנן אותה בשיטת PERT, תוך הסבר השיטה לתלמידים.

תכנון טיול בית-ספרי בשיטת PERT

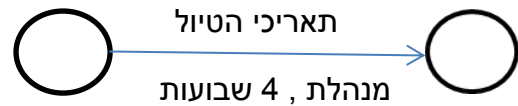
יום אחד עולה הצעה לצאת לטיול בית-ספרי של שלושה ימים. ביום האחרון של הטיול האוטובוס מחזיר את התלמידים ליד בית הספר והם מתפזרים לבתים. בין שתי הנקודות האלה יש פעילויות רבות שמאפשרות את קיום הטיול. רצף פעילויות כזה, שיש לו התחלה וסוף, תחום בזמן ויש לו מטרה, נקרא פרויקט. ניקח לדוגמה משימה אחת: הזמנת מקומות לינה בטיול. אחרי שמחליטים לצאת לטיול, צריך להזמין מקומות לינה. האם זו יכולה להיות המשימה הראשונה? לא ולא. קודם צריך לקבל החלטות על תאריכי הטיול ועל המסלול. רק לאחר שתתקבלנה שתי ההחלטות האלה אפשר להזמין מקומות לינה.

נהוג לתאר את הקשר בין שלושת הפעילויות- הזמנת מקומות לינה, מסלול הטיול ותאריכי הטיול, בתרשים:

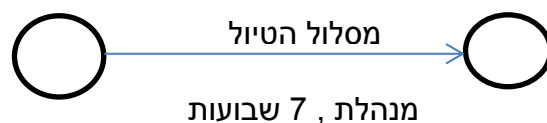

כל קו מתאר משימה, ולגבי קו כזה נשאלות שתי שאלות: מי יבצע את המשימה ומה יהיה אורך המשימה, בשעות או בימים או בשבועות. פרטים אלה נרשום מתחת לקו.

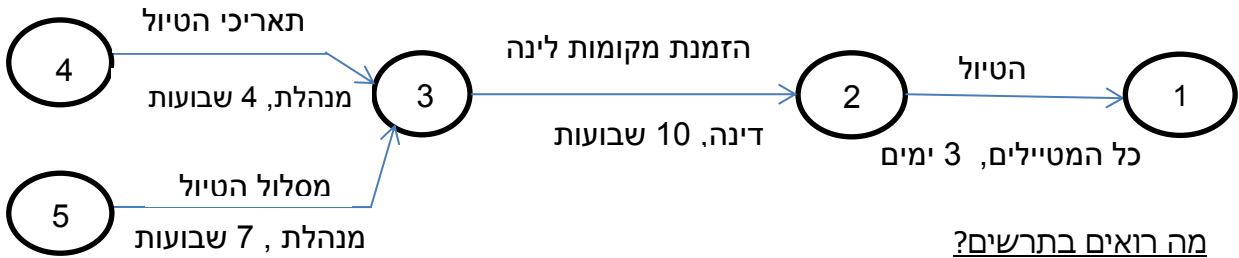
ניקח לדוגמא את המשימה הראשונה: קביעת תאריכי הטיול. אם המנהלת מעוניינת לשתף את המורים בהחלטה על תאריכי הטיול, היא תביא הצעה לדיון השבועי עם המורים. הדיון עשוי להימשך חצי שעה, אולם יש נושאים דחופים יותר שהמנהלת או מורים מבקשים להביא לדיון. לכן הדיון על התאריכים עלול להידחות לארבעה שבועות. מבחינת השקעה בשעות זה חצי שעה של המנהלת והמורים, אך מבחינת משך הפרויקט זה 4 שבועות. המנהלת תחליט מתי להעלות את תאריכי הטיול לדיון, זו אחריות שלה. נרשום את האחראית ואת משך הזמן כך:

גם משימת "קביעת מסלול הטיול" אינה משימה פשוטה. באותו הדיון בו ידונו המורים על קביעת תאריכי הטיול, הם ידונו גם בעניין המסלול (גם את המשימה הזו המנהלת תנהל). כלומר- שוב ארבעה שבועות מרגע הגיית הרעיון עד שלב זה. אולם מרגע שמודיעים להורים על התאריכים ועל המסלול, הם עלולים להעלות הסתייגויות מסוימות. המנהלת תחליט איך להתייחס להסתייגויות ההורים: לקבל אותן ולשנות את התאריכים והמסלול או לדון איתם ולהגיע למשהו מוסכם עליה ועל ההורים או להתעלם. הסתייגויות ההורים וההתייחסות אליהם עלולים לקחת עוד 3 שבועות ומגיעים לסה"כ 7 שבועות:

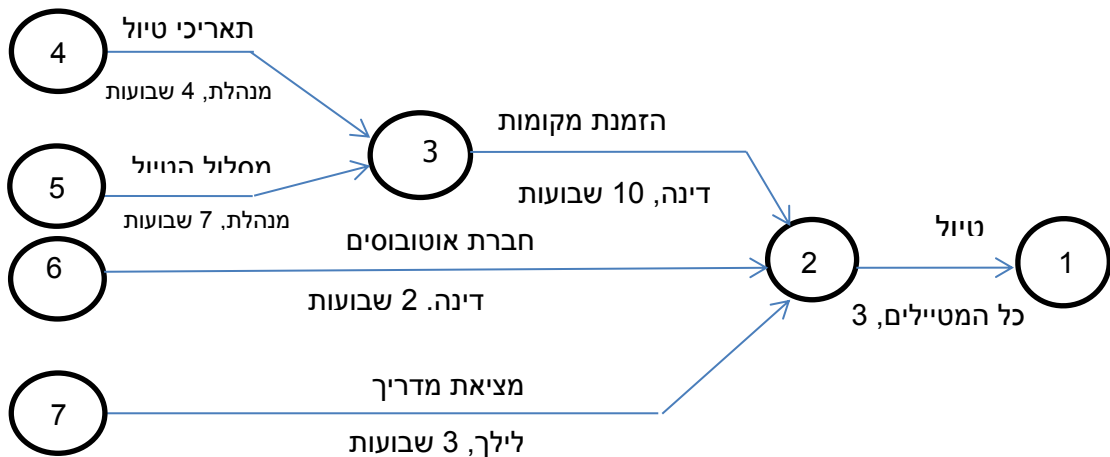
את משימת "הזמנת מקומות לינה" המנהלת יכולה להטיל על אחת המורות, דינה. משימה זו ניתן לסיים ביום אחד, שכן היא דורשת כמה טלפונים, אולם יום לפני הטיול לא נמצא מקומות לינה פנויים למספר רב של תלמידים. צריך להזמין לפחות 10 שבועות מראש והאחראית- דינה. תהליך הזמנת מקומות הלינה והטיול כולו ייראו כך:

1. את המשימות השונות.
2. מי אחראי על ביצוע כל משימה.
3. כמה זמן לוקח לבצע כל משימה.
4. הקשר בין המשימות.

עיון בתרשים מגלה דבר חשוב נוסף: כמה זמן לפני הטיול יש להתחיל בתכנון. משימת "הזמנת מקומות הלינה" היא הארוכה ביותר (10 שבועות). "משימת תאריכי הטיול" ו"משימת מסלול הטיול" ייקחו כשבעה שבועות יחדיו. כלומר, יש להתחיל את הפרויקט לפחות 17 שבועות לפני הטיול.

יש צורך גם במשימות נוספות: מציאת מדריך ויצירת קשר עם חברת אוטובוסים. כדי להקל על דינה, המנהלת בקשה מהמורה לילך לחפש מדריך. כעת נוכל להכין תרשים שיכלול את כל המשימות לקראת יציאה לטיול, ואת חלוקת התפקידים השונה:

כל קו, המתחיל במעגל מצד שמאל וממשיך עד המעגל מספר 1 (סיום הטיול) נקרא "נתיב". הנתיב הארוך ביותר נקרא "הנתיב הקריטי" והוא זה שקובע כמה זמן יימשך הפרוייקט ובמילים אחרות: כמה זמן לפני הטיול צריך להתחיל להכין אותו. במקרה שלנו הנתיב הקריטי עובר דרך המעגלים 5, 3, 2 ו-1.

למה זה חשוב?

א. כמו שכבר ראינו, אורך הנתיב הקריטי (17 שבועות) מראה כמה שבועות מראש (לפני מועד הטיול) צריך להתחיל לטפל בטיול.

ב. אם רוצים לקצר את הזמן מרגע ההחלטה ועד הטיול, צריך לנסות לצמצם זמנים לאורך הנתיב הקריטי בלבד. קיצור הזמן למציאת מדריך או התקשרות לחברת אוטובוסים לא יקצרו את אורך הפרוייקט.

נספח 6: סיפורים

חלומה של תרנגולת

היום היה ביקור בלול. בכל יום הלולן עובר לידינו, ליד הכלובים שלנו, ואוסף את הביצים. היום התלווה אליו חבר שלו, רצה לראות איך "מגדלים" אותנו. איזה "מגדלים" בראשו! מחזיקים אותנו כדי להטיל ביצים, כבר מזמן הפסקנו לגדול. שמעתי את החבר אומר: "יש לי בן בגיל שנה ואשתי עומדת ללדת בת, אנחנו מאוד נרגשים". אשתו יולדת פעם בשנה? איזו מאושרת! אני יולדת כמעט בכל יום, 240 פעם בשנה. ללידה שלי קוראים הטלה, אבל זו ממש לידה. הקלואקה שלי, הפתח שממנו יוצאת הביצה, צר מאוד ואילו הביצה ענקית. אוי, הינה זה בא, אני מרגישה את הלחץ מבפנים. אני מתחילה בעצמי ללחוץ, אך מאוד בזהירות. שלא יקרה לי מה שקרה לתרנגולת בכלוב השכן. כנראה הייתה לה ביצה גדולה מאוד, היא לחצה בכל הכוח ואיזה נים התפוצץ. יצאה טיפת דם וחברותיה לכלוב רק ראו, החלו לנקר ליד טיפת הדם עד שמתה המסכנה.

חברותיה לכלוב אמרתי? גם לי יש שתי "חברות". לא בקשתי שתהיינה איתי. מישהו שם את שלושתנו בכלוב הצר, לא שאל שאלות. הן דורכות עלי, מפריעות לי לגשת לאוכל, צפוף מאוד, חם מאוד בקיץ. מי צריך כאלה חברות! ולא שאינני יצור חברתי, אך הייתי רוצה לבחור בעצמי את חברותי, להיות איתן ולידן כשמתחשק לי ולהתרחק מהן כשמתחשק לי. כמו בחלום שחלמתי בלילה אחרון. אני עוצמת עיניי והחלום הנפלא הזה חוזר אלי. הנה אני, הולכת על האדמה, מנקרת להנאתי. "קו-קוריקו", אני שומעת את

התרנגול ורצה אליו, להגיע לפני חברותיי. הרי הוא לא סתם קורא, הוא מודיע לנו שמצא משהו טעים, משהו שאנחנו אוהבות.

אני מרגישה גירוד, כנראה איזה טפיל טורדן החליט שאני הארוחה שלו. שישכח מזה! אני פורסת את כנפיי וחושפת את בשרי לשמש, בדרך כלל זה מסלק את הפולשים. הפעם זה לא עזר. אני עושה אמבטיית חול והנבזה הזה נעלם. "תרנגולת היא סתם ציפור טיפשה" אני שומעת מישהו אומר. מאיפה הוא לקח את זה? אה, כן, זו הדעה הרווחת עלינו, תרנגולות טיפשות. כנראה מישהו רוצה שכך יחשבו, כי הרי אם אנחנו טיפשות, אפשר לזלזל בנו ולמנוע מאיתנו התנהגות שמאפשרים לכל בעל חיים אחר. שמעתי שעד לא מזמן כך התייחסו גם לבני אדם שהיו, איך לומר, פחות חכמים. אבל היום קוראים לאנשים אלה "בעלי צרכים מיוחדים" ומתייחסים אליהם כמו לכל אחד אחר, אפילו טוב יותר. אז אם אנחנו יותר טיפשות מבעלי חיים אחרים, שיתייחסו גם אלינו כמו לכלבים ולחתולים, למשל. לא מספיק שלוקחים מאיתנו את הביצים ומונעים מאיתנו לחוות את גידול האפרוחים, הרי לשם כך אנחנו מטילות ביצים, עוד מחזיקים אותנו כלואות בתנאים איומים. לכן החלום היה כל כך מתוק. אך רגע, נחזור לטיפשות. למזלנו ערכו מחקרים והגיעו למסקנה שאנחנו חכמות כמו ילדים בגיל שלוש!

אני ממשיכה לחלום, ממשיכה לטייל בחצר. פתאום ניגשת אלי תרנגולת אחרת ומתחילה לנקר אותי. למה את עושה את זה, יש לך את האדמה, נקרי בה, לא אותי! איזו אדמה בראשך, שומעת אני קול מוכר. רק רשת תיל, שבקושי אנחנו עומדות עליה. אני פוקחת את עיניי. זו השכנה שלי בכלוב, העירה אותי. אבל אני תמיד אוכל לעצום עיניים ולחזור לחלום המתוק שלי. שמעתי מישהו אומר שלפעמים חלומות מתגשמים. אמשך לחלום ולקוות, עד הסוף. עוד שנה אחת, עוד 240 לידות.

© אבי פנקס 4.12.2016

מיומנה של נוסעת

בשיא החום של הקיץ ובשיא העומס בתחבורה הציבורית עליתי לאוטובוס. אנשים שעלו אחרי דחפו אותי פנימה. נלחצתי מכל כיוון, הרגשתי שמועכים אותי. מישהו נצמד אלי, רציתי לזוז אך לא היה לאן.

היה חם נורא, האוויר היה דחוס, בקושי נשמתי. סוף-סוף הגעתי לתחנה שלי וירדתי. נשמתי לרווחה, אי אפשר כך, חשבת.

ואז מזכרתי בתרנגולות בכלובים שראיתי בסרט. דחוסות, אינן יכולות לזוז, רבות מתות בחום הכבד.

להן אין תחנה לרדת. רק אחרי שנתיים, מובלות לשחיטה. אין להן אפילו רצפה ישרה כמו שהייתה לי באוטובוס.

פתאום הבנתי כמה מזל יש לתרנגולות בלולי חופש, שיכולות לפרוס כנפיים ולהתאוורר ואף אחד אינו נלחץ אליהן.

פתאום הבנתי שבקניית ביצי חופש אני מצילה תרנגולת מחיים איומים.

© אבי פנקס 5.7.2017

נספח 7: דוגמה של החתמת עצומה ושליחתה לשרים

(תאריך)

לכבוד

שר האוצר משה כחלון ושר החקלאות אורי אריאל,

אנו, תלמידי בית הספר, הורים ומכרים החתומים בהמשך, מבקשים עזרתכם כדי למנוע פגיעה קשה בבעלי חיים.

במדינת ישראל יש מעל שמונה מיליון תרנגולות שמטילות ביצים, כמעט כולן בכלובים צפופים שפוגעים קשה בתרנגולות, כפי שניתן לראות בסרטון המצורף.

נמסר לנו מהעמותה למען חיות משק, חי-משק, כי אם ביצי חופש יהיו בפיקוח מחירים והלולנים יקבלו על כל ביצה 27 אגורות יותר מביצת כלובים, זה יכסה את העלויות הגבוהות יותר של חופש וגם יוכלו להחזיר לעצמם את ההשקעה בבניית לול חופש. אנחנו נוכל לקנות ביצי חופש במחיר 15.40 ₪ ולא ב-22 עד 30 ₪ כיום!

זה בידיכם ואנו מקווים ומבקשים שתכניסו את ביצי חופש לפיקוח מחירים, לטובת הלולנים, לטובת אזרחי ישראל ולטובת התרנגולות.

שם ומשפחה	כתובת	חתימה

נספח 8: דוגמאות של פעילויות בבתי-ספר

מעמד עם ציורי תלמידים, באולם הכניסה של בית-הספר מעלות משולם, רחובות

עושים שינוי- בית-הספר לטבע, סביבה וחברה, תל-אביב

[סרטון - בצי חופש](#)

המנהיגות הירוקה של בית-הספר נטעים, רמת-גן,
פועלת למען התרגולות גם בחגיגת חג השבועות.

קונים עוגות - ותורמים לתרנגולות

המנהיגות הירוקה לא עוצרת לרגע, גם לא בחגיגת חג השבועות.

קבוצת המנהיגות הצעירה, משכבות ד' וה' של בית הספר נטעים, רמת-גן, עיצבה והקימה עמדת הסברה בחווה החקלאית, שמטרתה לקדם לולי חופש

ולצמצם את מספר כלובי הסוללה שלצערנו מהווים כ-99% מהלולים כיום בישראל.

בעמדה מכרו הילדים "עוגות חופש" שהכינו בעצמם, שמכילות ביצי חופש.

את הכסף תרמנו לעמותת "חי משק", שפועלת באמצעות חינוך והסברה לקידום רווחת חיות המשק.

בנוסף, העמדה כללה פינת יצירה של קישוט ביצי צעצוע, ומשטח קשה שמדמה את המשטח עליו עומדות התרנגולות בכלובי סוללה כל ימי חייהן – והילדים התנסו בעמידה על המשטח.

במרכז העמדה עמדה תערוכת ציורי קומיקס של תלמידי ב' וג' שעיצבו בהנחייתה של המורה אתי ציורי קומיקס העוסקים בשחרור תרנגולות אל לולי חופש.

הציורים עוצבו גם בהשראת סיפורים שכתבו ילדי המנהיגות בנושא – והקריאו בכיתות.

יוכי גבסון

;